

[https://doi.org/10.33296/2707-0255-13\(25\)-010](https://doi.org/10.33296/2707-0255-13(25)-010)

Григорій ЛУЦЕНКО

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки,
психології, соціальної роботи та
менеджменту Глухівського
національного педагогічного
університету імені Олександра
Довженка
м. Глухів, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-5100-8748>

Олена ЛУЦЕНКО

кандидат біологічних наук, старший
викладач кафедри теорії і методики
викладання природничих дисциплін
Глухівського національного
педагогічного університету імені
Олександра Довженка,
м. Глухів, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-3705-8743>

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті вперше розкриваються особливості освітнього процесу в Україні після запровадження дистанційного навчання, пов'язаного з пандемією Covid-19. Відзначається, що проблема пандемії COVID-19 у 2020 р. є найбільш актуальною у сучасному світі. На сьогоднішній день усі заклади освіти світу замислюються над проблемою освіти під час та після карантину, а також над тим як повернути учнів за парти. Україна в цій ситуації не є винятком. В умовах глобальної пандемії коронавірусу 2019-nCoV та поширення інфекції по всій Україні надзвичайно важливо забезпечити якісний навчальний процес.

Дослідження проводилося на базі двох провідних навчальних закладів України. Авторами була розроблена гугл-анкета де окрім питань про форми і засоби дистанційної освіти, акцент був зроблений на управлінській складовій. Ми встановили, що пандемія Covid-19 змінила світогляд суспільства в усіх напрямках, як в освітньому середовищі, так і в соціальному, економічному, психологічному. Відзначили той факт, що дистанційна освіта як у світі, так і в Україні має свої плюси і мінуси. Наприклад: впровадження дистанційних

технологій залежить насамперед від ініціативи викладача щодо впровадження таких технологій, а також від бажання студентів їх використовувати та технічної можливості обох сторін використовувати ці технології (оскільки наша країна зіткнулася з проблема покриття Інтернетом). Ми виявили, що в епоху інформаційних технологій рівень спілкування, як міжособистісного, так і зі студентами, серед респондентів не змінився. Нами встановлено, що майже всі викладачі, які взяли участь у опитуванні, вважають, що дистанційна освіта не дає студентам практичних навичок чи компетенцій після закінчення навчання. Тобто здобувач освіти, який отримав теоретичні знання, не в змозі буде їх практично реалізувати. У своєму дослідженні ми наголошуємо, що дистанційна освіта з точки зору управлінської діяльності є більш доцільною, вона дає навчальним закладам більше можливостей для децентралізації та оптимізації в роботі.

Ключові слова: Covid-19, освіта, інформаційні технології, знання, університет, дистанційна освіта.

Вступ. Сьогодні провідні університети в світі думають над проблемою трансформації навчання після закінчення карантину та як повернути студентів до своїх студентських містечок. Україна не є винятком у даній ситуації.

В умовах всесвітньої пандемії коронавірусу 2019-nCoV та поширенням інфекції територією України вкрай важливим є забезпечення якісного навчального процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Всі заклади освіти в Україні розуміють, наскільки важливо максимально зменшити можливості розповсюдження нового вірусу, що на сьогоднішній день досягається передусім обмеженням соціальних контактів, скороченням часу перебування в місцях скупчення людей, зокрема в громадському транспорті. Задля цього в університетах здійснюються всі необхідні заходи [5 - 9]. Повністю припинено відвідування навчальних корпусів студентами та всіма, хто не має безпосереднього відношення до виконання необхідних виробничих функцій. Працівників відділів, кафедр, деканатів/дирекцій, інших структурних підрозділів та служб максимально переведено на режим дистанційного виконання роботи. Викладачам рекомендовано виконувати всю необхідну навчальну, наукову, методичну діяльність в умовах віддаленого доступу.

Проте, це зовсім не означає, що робота в університетах зупинилася [12]. Навпаки, саме зараз, у нових непростих умовах, дуже важливо зберегти повну дієздатність закладів освіти, забезпечити виконання всіх основних завдань, які покладаються на університети суспільством у цілому. Ми хочемо наголосити на тому, що всі основні функції університетів виконуються з урахуванням особливостей карантинного періоду. Адміністративно-господарська частина підтримує в належному стані території, навчальні корпуси та гуртожитки університетів. Бухгалтерія та планово-фінансовий відділ забезпечують фінансову діяльність, вчасне нарахування та виплати заробітних плат та стипендій. Відділ кадрів провадить всі необхідні процедури, пов'язані з рухом персоналу. Навчально-методичний відділ координує роботу з організації дистанційного навчання студентів. Бібліотека продовжує працювати для своїх користувачів у режимі онлайн. Відділ гуртожитків забезпечує режим роботи гуртожитків університету з необхідними карантинними обмеженнями, оскільки в гуртожитках проживають студенти, які не мають змоги їх полишити (це, наприклад, іноземні студенти чи студенти, позбавлені батьківського піклування). Все це забезпечується шляхом гнучкого режиму роботи структурних підрозділів, відповідно до актуальної ситуації, яка дуже динамічно змінюється.

І головне - освітній процес в університетах не переривається, а продовжується у формі дистанційного навчання [17 - 20].

Пандемія коронавірусу в Україні влаштувала більшості учасникам освітнього процесу технічний дискомфорт. Це змусило усіх почати застосовувати сучасні технології освітнього процесу незалежно від того подобається їм це чи ні.

І цей безпосередній практичний досвід дозволив їм доволі вправно оволодіти цими навичками. Насправді ж технології вже давно стали невід'ємною

частиною нашого життя, тож освітяни мають вміти застосовувати цей зручний інструмент, незалежно від того, у якому режимі відбувається навчання.

Бо зараз дистанційне навчання відбувається через те, що до цього змушують обставини, хоча насправді воно збільшує доступність освіти, а змішане навчання, – поєднання дистанційної і очної форм, – цілком може стати нашим майбутнім. Однак для цього вже сьогодні ми маємо активно попрацювати над засвоєними уроками і забезпечити якість такої освіти.

Формування цілей статті. Головним завданням нашого дослідження є визначення особливості впровадження дистанційної освіти в Україні під час пандемії Covid-19.

Методи дослідження. Наше дослідження охопило два провідні заклади освіти України, а саме: Львівський державний університет безпеки життєдіяльності (місто Львів, Західна Україна) та Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка (місто Глухів, Сумська область, Північна Україна). Обидва заклади освіти розташовані географічно на мапі України безпосередньо біля кордонів інших держав. Також ці заклади освіти мають різні напрями підготовки студентів а саме: Глухівський національний університет ім. О. Довженка це класичний педагогічний університет, що готує вихователів дошкільних закладів освіти та вчителів. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності має непедагогічний напрям підготовки (цивільний захист, управління та адміністрування і т.д.).

Ми розробили анкету на 19 запитань, основна суть якої – особливості дистанційної освіти в навчальному закладі, які технічні засоби більше використовували викладачі, стать тощо. Опитування проводилося онлайн за допомогою гугл-форм, що дозволило охопити більшість респондентів під час пандемії. Загалом в опитуванні взяли участь 173 викладачі з двох навчальних закладів (табл. 1).

Таблиця 1

Учасники опитування

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка		Львівський державний університет безпеки життєдіяльності	
Кількість учасників опитування			
103 респондентів		70 респондентів	
Стать			
чоловіки	жінки	чоловіки	жінки
27 респонденти	76 респонденти	38 респонденти	32 респонденти
Вік респондентів			
- 20-30 років - 24		- 20-30 років - 12	
- 31-40 років - 42		- 31-40 років - 18	
- 41-50 років - 24		- 41-50 років - 12	
- 51-60 років - 25		- 51-60 років - 22	
- 61-70 років - 58		- 61-70 років - 6	

При статистичній обробці дослідного матеріалу застосовували:

- 1) перевірку нормальності розподілу досліджуваних вибірок;
- 2) оцінку вірогідності різниць між вибірками;
- 3) кореляційний аналіз;

Відмінність між вибірками, за умови нормальності розподілу (визначали за критерієм χ^2), визначали за t-критерієм Стюдента.

Обраховували такі статистичні показники: при нормальному розподілі - середнє арифметичне (M), середнє квадратичне відхилення (S), похибка середнього (SD).

Для визначення статистичної достовірності отриманих результатів задавали рівень значимості $p < 0,05$.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку із пандемією та впровадженням карантину з 12 березня 2020 року університети України перейшли на дистанційне навчання. Як це часто буває, новий виклик для когось став невідомою ношею, а для когось - можливістю для розвитку.

Чи були готові українські заклади освіти перейти з очної/заочної до дистанційної освіти сьогодні на завтра, які проблеми при цьому виникли ми

розглянемо у нашій статті. Перш за все потрібно встановити – дистанційне навчання – форма освіти чи використання технологій?

Коли говорять про дистанційне навчання, потрібно розрізняти два схожих терміни: "дистанційна форма освіти" і "використання дистанційних технологій" у різних формах освіти (очної, заочної).

Дистанційна освіта - це можливість навчатися та отримувати необхідні знання віддалено від навчального закладу в будь-який зручний час. Дистанційно в Україні можуть навчатися громадяни, які мають середню, професійну, вищу освіту, а також ті, хто має можливість дистанційно виконувати необхідні завдання з допомогою освітніх технологій. Процес навчання побудований на використанні різних комунікаційних засобів. По закінченні такого навчання студенти отримують відповідні сертифікати і дипломи.

Дистанційна освіта дуже важлива для тих, хто живе у важкодоступних до закладу навчання населених пунктах, людей з інвалідністю, обдарованих дітей та юнаків і дівчат, які спроможні самостійно опановувати матеріал, для учнів, котрі через сімейні обставини не можуть відвідувати заняття, і громадян України, які проживають за кордоном. У такій формі освіти дуже важливий елемент самодисципліни та самоорганізації учня/студента.

Коли ми говоримо про "дистанційні технології в освіті" - маємо на увазі конкретні платформи та інструменти (наприклад, Moodle, Google Classroom, Zoom, Skype, Google Suite/Docs тощо), які дозволяють студентів і викладачу спілкуватися, виконувати і перевіряти завдання, контролювати відвідуваність, організувати семестровий контроль і атестацію тощо. Такі технології, залежно від країни, університету та дисципліни, яка вивчається, можуть бути інтегровані на будь-якому етапі навчального курсу. Тут важливі ініціатива викладача до впровадження таких технологій, готовність студентів до їх використання і технічна можливість обох сторін ці технології застосовувати.

До впровадження карантину багато українських університетів могли навчати дистанційно (як форма освіти), і фактично в усіх університетах тією чи іншою мірою в навчанні використовувалися дистанційні технології. Бурхлива інформатизація та діджиталізація суспільства актуалізують використання таких технологій як відеоконференції або системи управління навчанням (Learning Management Systems - LMS) тощо.

Тому одним із запитань нашого анкетування було: «Які засоби та технології зв'язку Ви використовуєте під час пандемії COVID-19 у своєму закладі освіти?». На це питання дали відповідь всі респонденти. Слід зазначити, що основним інформаційним інструментом, що використовували наші респонденти був ZOOM (100% відповідей), на другому місці сервіси Google (53%), потім використання E-mail (37%), Viber (8%), інше 2%. Звісно єдиною і глобальною проблемою для України є якісний інтернет-зв'язок (особливо це стосується сіл та віддалених районів, що не мають та/або мають часткове покриття). З цією проблемою зіткнулись університети оскільки більшість студентів є мешканцями сіл, і на час карантину вони покинули навчальні кампуси і роз'їхались по своїх домівках.

Мова і спілкування у живу відіграють велику роль у нашому житті. Ми потребуємо у постійному спілкуванні один з одним, з сусідами, родиною і т.д. Пандемія частково відібрала у нас цю можливість. Адже ми всі були змушені зачинитись у наших домівках задля зниження ризику розповсюдження захворювання. Як це вплинуло на викладацьку спільноту? Як видно з рис. 1 у зв'язку з посиленою діджиталізацією більшість респондентів відповіло, що їх рівень спілкування з колегами (51,4%) та студентами (31,2%) не змінився, а залишився на попередньому рівні. Збільшився по відношенню до студентів (47,3%) (надсилання завдань, перевірка їх, лекції, захист курсових робіт і т.д.), по відношенню до колег збільшився на 15,6%.

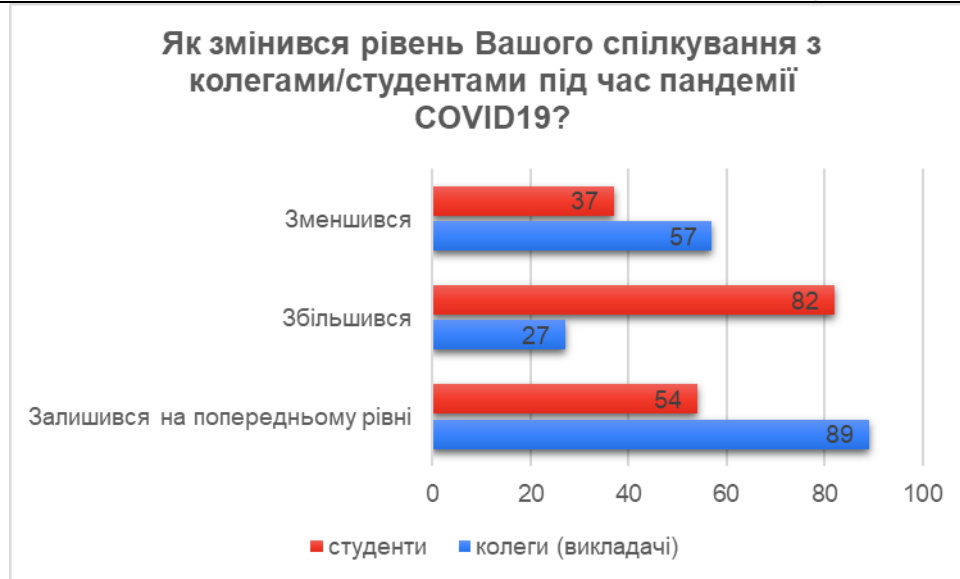

Рис. 1. Як змінився рівень Вашого спілкування з колегами /студентами під час карантину пов'язаного з COVID-19?

Частина респондентів говорить про те, що їх рівень спілкування як один з одним (32,5%) так і по відношенню до студентів (21,3%) зменшився.

Пріоритетним завдання вищої освіти є надання якісних освітніх послуг. Освіта є духовним обличчям людини, яке формується під впливом моральних і духовних цінностей, що є надбанням її культурного кола, а також процесом виховання, самовиховання, впливу, шліфування. При цьому головним є не обсяг знань, а їх поєднання з особистісними якостями, вміння самостійно розпоряджатися ними [1, с. 186].

Крім базових знань, студентам потрібні практичні навички та особисті якості (компетентності), що допоможуть їм успішно конкурувати в сучасному суспільстві [3, с. 26; 4, с. 21-28].

Комплексна концепція включає здобуття академічних знань, ефективну соціалізацію студентів, емоційну взаємодію з іншими, розвиток навичок піклування про інших, розв'язання комплексних завдань і багато іншого [2, с. 74].

Дослідники [13-14; 15, с.912-920; 16] назвали 16 найважливіших навичок для студентів XXI століття, які розділили на три групи: фундаментальні знання (грамотність), вміння (навички), персональні (особистісні) якості.

«Чи дає ці найважливіші навички для студентів режим повної дистанційної освіти?» було одним з головних питань нашого дослідження. Результати представлені на рис. 2: 25 респондентів відповіло що «ні, не надає» (14,4%); 73 респонденти відповіли «ні» - 42.1%; 62 респонденти відповіло «частково» - 35,8%; 13 респондентів відповіло «інше».

Рис. 2. Чи вважаєте Ви, що дистанційна освіта спроможна надати можливість отримання практичних навичок і компетентностей та забезпечити якісний контроль знань?

Як ми можемо бачити більшість викладачів схиляються до думки про те, що перехід на повну дистанційну освіту унеможливорює отримання повного feedback від своїх студентів, а також неможливо прослідкувати як вони застосовують свої теоретичні знання в практиці.

На нашу думку поєднання online & off line освіти (як різновиду дистанційної освіти) надасть можливість розвитку практичних навичок та закріпить отримані знання краще ніж просто використання online освіти.

Особливо це стосується спеціальностей природничого характеру а також для майбутніх вчителів. Оскільки ці спеціальності потребують практичного застосування отриманих знань в лабораторіях, дослідних установах і т.д.

27 квітня Міністерство освіти і науки України розіслало лист усім закладам освіти «щодо окремих питань діяльності університетів під час карантину» (№ 1/9-224 від 27 квітня 2020 року). Згідно цього документу відбулись часткові зміни зокрема у/про:

- розкладі занять на період карантину;
- виконання наукових досліджень і підготовки публікацій;
- заходи професійного розвитку, зокрема, опанування технологій дистанційного навчання;
- додаткове розроблення методичного забезпечення дисциплін для дистанційного навчання;
- проведення індивідуальних консультацій і додаткових контрольних заходів тощо.

На підставі цього документи ми поставили питання перед нашими респондентами, щодо менеджменту навчального закладу під час карантину. Чи спостерігали вони зміни, зокрема 86 (49,7%) осіб відповіло про те, що відбулась оптимізація навчального, виховного та наукової складової діяльності викладачів; 56 (32,3%) респондентів сказали, що відбулась часткова децентралізація у освітньому процесі; лишилось без змін – такої думки 28 осіб (16,1%); інше – 3 респонденти (1,7%) (рис. 3).

У нашому дослідженні наведено дані про освітній процес в Україні на першому етапі спалаху пандемії COVID-19 (2020 рік) та описано необхідність термінового впровадження дистанційної освіти в навчальних закладах.

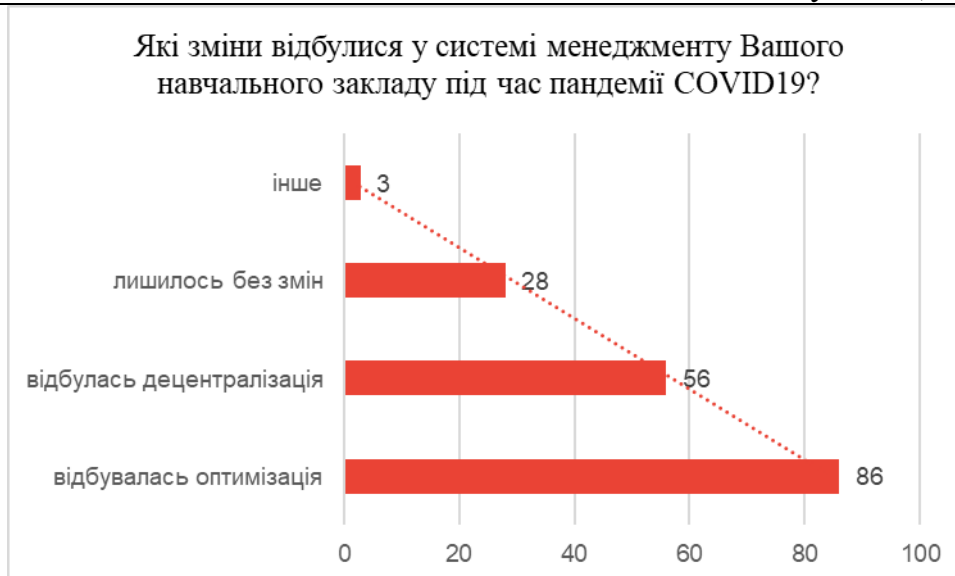

Рис. 3. Які зміни відбулися у системі менеджменту Вашого навчального закладу під час пандемії COVID-19

Ми проаналізували нормативно-правову базу Міністерства освіти і науки України, онлайн обговорення проблем дистанційної освіти на спеціальному порталі mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/distancijna-osvita. Також єдиною інформацією, яку ми могли проаналізувати окрім основних наказів, нормативно-правової бази цього періоду від Міністерства освіти і науки України, були звіти заступників міністрів, провідних спеціалістів Академії наук України, директорів регіональних відділів освіти з дистанційної освіти під час карантину. Вони підкреслили як плюси, так і мінуси. Це сприяло формуванню основних питань для нашої анкети щодо дистанційної освіти під час карантину.

Наше дослідження базувалося на результатах ЮНЕСКО (Unesco.org, 2020) та провідних навчальних закладів Європи та Америки [10; 24-28]. Зокрема, ми повністю згодні з Насіром Мустафою [21], що більшість навчальних закладів є центром економічного розвитку міста і що карантинні заходи для коледжу чи університету вплинули на статус міста в результаті пандемії [11, 22-23]. Проте хочемо наголосити, що в Україні це характерно лише для невеликих міст (наприклад, один із університетів, який брав участь у дослідженні, - Глухівський

національний університет імені Олександра Довженка). Тому що для невеликого міста університет/коледж, а саме його студенти, є основними економічними інвесторами в інфраструктуру. Для великого міста навіть за відсутності невеликої кількості студентів цього не буде, оскільки більшість із них місцеві. Це, наприклад, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності.

Основною проблемою, з якою стикається освіта України, є, насамперед, старіння наукових кадрів (в яких, на жаль, дуже важко орієнтуватися за допомогою сучасних ІТ-технологій та програм). На жаль, у нашому дослідженні ми охопили лише декілька провідних університетів України, але це цілком реальна проблема для всієї держави та університетів загалом. Тому, незважаючи на пандемію та карантинні обмеження Ради молодих вчених України, як при Міністерстві освіти України, так і в кожному університеті в цілому об'єднують зусилля для популяризації науки, досліджень, наукових робіт, грантів для молодих вчених. Адже саме спільними зусиллями можна досягти розвитку освіти та науки в державі.

Також ми зазначили, що основним кадровим складом освітнього та наукового середовища є жінки, які переважно формують спільноту вищів. Більшість науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої освіти України становлять жінки. А коли двері шкіл і садочків закрили на карантин, багатьох вчителів спіткала та ж доля, що й інших українок – працювали вдома, виховували дітей, організовували домашнє життя. В Україні більшість цієї роботи продовжують виконувати переважно жінки. Хоча за останні п'ять років зменшилася кількість тих, хто вважає, що жінка повинна займатися домашнім господарством і виховувати дітей, 83% людей все ще вважають, що найважливішим завданням жінки є піклування про дім і сім'ю, а чоловіка - заробити гроші (75%). У нашому суспільстві як і раніше гостро стоїть питання гендерної рівності, і університети не виняток.

Отже, коронавірус справді підняв багато важливих питань у вищій освіті. Але для того, щоб перетворити проблеми на можливості, університети, а також відділи освіти повинні розуміти, наскільки ефективно впроваджується дистанційне навчання (зокрема, отримувати якісний зворотний зв'язок як від викладачів, так і від студентів). Оскільки дистанційне навчання зараз зумовлене обставинами, коли насправді воно збільшує доступність освіти, змішане навчання, поєднання дистанційних та очних форм, цілком може бути нашим майбутнім. Але для цього сьогодні ми маємо активно працювати над отриманими уроками та забезпечувати якість такої освіти.

Висновки:

1. Пандемія Covid-19 змінила світогляд суспільства в усіх напрямках, як в освітньому середовищі, так і в соціальному, економічному, психологічному тощо.

2. Запровадження дистанційної освіти як у світі, так і в Україні має свої плюси і мінуси. Зокрема: впровадження дистанційних технологій залежить насамперед від ініціативи викладача щодо впровадження таких технологій, а також від бажання студентів їх використовувати та технічної можливості обох сторін використовувати ці технології (оскільки наша країна зіткнулася з проблема покриття Інтернетом).

3. Ми виявили, що в епоху інформаційних технологій рівень спілкування, як міжособистісного, так і зі студентами, серед респондентів не змінився.

4. Встановлено, що майже всі викладачі, які взяли участь у опитуванні, вважають, що дистанційна освіта не дає студентам практичних навичок чи компетенцій після закінчення навчання. Тобто здобувач освіти, який отримав теоретичні знання, не в змозі буде їх практично реалізувати.

5. Дистанційна освіта з точки зору управлінської діяльності є більш доцільною, вона дає навчальним закладам більше можливостей для децентралізації та оптимізації в роботі.

Перспективою подальших досліджень вбачаємо проведення опитування серед студентів щодо дистанційної освіти, та як вона впливає на формування практичних навичок та компетенцій, а також провести кореляційний аналіз результатів дослідження між студентами та викладачами.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Гончаренко С.У. (1997) Український педагогічний словник. Київ "Либідь" 366 с.
2. Лібанова Е., Цимбал О., Ярош О., Лісогор Л. Перехід на ринок праці молоді України: результати міжнародного дослідження "School-to-worktransitionsurveys" в Україні у 2013 та 2015 роках. - Міжнародне бюро праці. Женева: МОП. 2016. 112 с.
3. Молодь України - 2018: результати репрезентативного соціологічного дослідження. Тернопіль: ТОВ "Терно-граф", 2018, 72 с.
4. Тілікіна Н. В., Кримова М. О. Навички XXI століття як умова виходу молоді на ринок праці. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 5-6/2020 с 21-28 DOI: 10.32702/2306-6814.2020.5-6.21
5. "10 March 2020 - Covid-19 Statement from the Department of Education and Skills - Department of Education and Skills". URL: <https://www.education.ie/en/Press-Events/Press-Releases/2020-press-releases/covid-19-statement-10mar20.html>. (accessed April 06, 2020)
6. "24 March 2020 - Covid-19 Statement from the Department of Education and Skills - Department of Education and Skills". Education. 2020-03-24. (accessed April 06, 2020)
7. "290 million students out of school due to COVID-19: UNESCO releases first global numbers and mobilizes response". 2020-03-12. Archived from the original on 2020-03-12. (accessed March 16, 2020)
8. "COVID-19 Educational Disruption and Response". UNESCO. 4 March 2020. (accessed May 28, 2020)
9. "Education Dept. Says Disability Laws Shouldn't Get in The Way Of Online Learning". NPR.org. (accessed May 25, 2020)
10. "Half of the world's student population not attending school: UNESCO launches global coalition to accelerate deployment of remote learning solutions". UNESCO. URL: <https://en.unesco.org/news/half-worlds-student-population-not-attending-school-unesco-launches-global-coalition-accelerate>. (accessed March 29, 2020)
11. "Situational Report No.6 of the National Task Force (NTF) for COVID-19". *National Disaster Risk Reduction and Management Council*. 6 April 2020. URL:

http://ndrrmc.gov.ph/attachments/article/4036/sitrep_no6_re_national_task_force_for_coronavirus_disease_2019_issued_06_april_2020_4PM.pdf (accessed April 8, 2020)

12. Bailey, J. (2020). Education Next: Closing Schools To Slow a Pandemic. URL: <https://www.educationnext.org/closing-schools-to-slow-a-pandemic-coronavirus-covid-19-public-health/>.

13. Barrett S. "Coronavirus on campus: College students scramble to solve food insecurity and housing challenges". CNBC. URL: <https://www.cnbc.com/2020/03/23/coronavirus-on-campus-students-face-food-insecurity-housing-crunch.html> (accessed March 23, 2020)

14. Bayham J, Fenichel EP. The impact of school closure for COVID-19 on the US healthcare workforce and the net mortality effects. medRxiv 2020; published online March 17. DOI:10.1101/2020.03.09.20033415 (preprint).

15. Brooks SK, Webster RK, Smith LE, et al. The psychological impact of quarantine and how to reduce it: a rapid review of the evidence. Lancet. 2020; P. 912–920.

16. Giuffrida A, Tondo L, Beaumont P (2020-03-04). "Italy orders closure of all schools and universities due to coronavirus". The Guardian. ISSN 0261-3077. (accessed March 06, 2020)

17. Impacts of covid-19 on HE worldwide - Resources for Universities and HEIs compiled by IAU. P 27 (updated 24 April 2020).

18. Inc R. "Coronavirus deprives nearly 300 million students of their schooling: UNESCO The Telegram". thetelegram.com. (accessed March 15, 2020)

19. Jackson ML, Hart GR, McCulloch DJ, et al. Effects of weather-related social distancing on the city-scale transmission of respiratory viruses. medRxiv 2020; published online March 3. DOI:10.1101/2020.03.02.20027599 (preprint).

20. Jamerson J, Mitchell J (2020-03-20). "Student-Loan Debt Relief Offers Support to an Economy Battered by Coronavirus". *Wall Street Journal*. ISSN 0099-9660. (accessed March 23, 2020)

21. Nasir M. Impact of the 2019-20 coronavirus pandemic on education. URL: https://www.researchgate.net/publication/340849956_Impact_of_the_2019-20_coronavirus_pandemic_on_education doi: 10.13140/RG.2.2.27946.98245 (accessed April 22, 2020)

22. Ngumbi, Esther. "Coronavirus closings: Are colleges helping their foreign, homeless, and poor students?". *USA TODAY*. (accessed March 23, 2020)

23. OCDE (2020). A helping hand: Education responding to the coronavirus pandemic. URL: <https://oecdeditoday.com/education-responding-coronavirus-pandemic/>

24. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On prevention of the spread of coronavirus COVID-19 on the territory of Ukraine" № 211 (11.03.2020). URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zapobigannya-poshim110320rennyu-na-teritoriyi-ukrayini-koronavirusu-covid-19> (accessed April 2, 2020)

25. Six problems of Ukrainian higher education identified by quarantine. URL: <http://osvita.ua/vnz/74767/> (accessed May 22, 2020)

26. UNESCO. Crisis-sensitive educational planning. Paris: UNESCO. 2020.

27. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. COVID-19 educational disruption and response. 2020. URL: <https://en.unesco.org/themes/education-emergencies/coronavirus-schoolclosures> (accessed May 19, 2020).

28. WHO Director-General's opening remarks at the Mission briefing on COVID-19. 2020. URL: <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-missionbriefing-on-covid-19> (accessed April 22, 2020).

REFERENCES

1. Honcharenko S.U. (1997) *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk*. Kyiv "Lybid" 366 s.

2. Libanova E., Tsybmal O., Yarosh O., Lisohor L. (2016) *Perekhid na rynek pratsi molodi Ukrainy: rezultaty mizhnarodnoho doslidzhennia "School-to-worktransitionsurveys" v Ukraini u 2013 ta 2015 rokakh*. - Mizhnarodne biuro pratsi. Zheneva: MOP, 112 c.

3. *Molod Ukrainy - 2018: rezultaty reprezentatyvnoho sotsiologichnoho doslidzhennia / Ministerstvo molodi ta sportu Ukrainy*. Ternopil: TOV "Terno-hraf", 2018, 72 s.

4. Tilikina N. V., Krymova M. O. (2020) *Navychky XXI stolittia yak umova vykhodu molodi na rynek pratsi Investytsii: praktyka ta dosvid № 5-6/2020 s 21-28* DOI: 10.32702/2306-6814.2020.5-6.215. "10 March 2020 - Covid-19 Statement from the Department of Education and Skills - Department of Education and Skills". <https://www.education.ie/en/Press-Events/Press-Releases/2020-press-releases/covid-19-statement-10mar20.html>. (accessed April 06, 2020)

5. "10 March 2020 - Covid-19 Statement from the Department of Education and Skills - Department of Education and Skills". URL: <https://www.education.ie/en/Press-Events/Press-Releases/2020-press-releases/covid-19-statement-10mar20.html>. (accessed April 06, 2020)

6. "24 March 2020 - Covid-19 Statement from the Department of Education and Skills - Department of Education and Skills". Education. 2020-03-24. (accessed April 06, 2020)

7. "290 million students out of school due to COVID-19: UNESCO releases first global numbers and mobilizes response". 2020-03-12. Archived from the original on 2020-03-12. (accessed March 16, 2020)

8. "COVID-19 Educational Disruption and Response". UNESCO. 4 March 2020. (accessed May 28, 2020)

9. "Education Dept. Says Disability Laws Shouldn't Get in The Way Of Online Learning". NPR.org. (accessed May 25, 2020)
10. "Half of the world's student population not attending school: UNESCO launches global coalition to accelerate deployment of remote learning solutions". UNESCO. URL: <https://en.unesco.org/news/half-worlds-student-population-not-attending-school-unesco-launches-global-coalition-accelerate>. (accessed March 29, 2020)
11. "Situational Report No.6 of the National Task Force (NTF) for COVID-19". National Disaster Risk Reduction and Management Council. 6 April 2020. URL: http://ndrrmc.gov.ph/attachments/article/4036/sitrep_no6_re_national_task_force_for_coronavirus_disease_2019_issued_06_april_2020_4PM.pdf (accessed April 8, 2020)
12. Bailey, J. (2020). Education Next: Closing Schools To Slow a Pandemic. URL: <https://www.educationnext.org/closing-schools-to-slow-a-pandemic-coronavirus-covid-19-public-health/>.
13. Barrett S. "Coronavirus on campus: College students scramble to solve food insecurity and housing challenges". CNBC. URL: <https://www.cnbc.com/2020/03/23/coronavirus-on-campus-students-face-food-insecurity-housing-crunch.html> (accessed March 23, 2020)
14. Bayham J, Fenichel EP. The impact of school closure for COVID-19 on the US healthcare workforce and the net mortality effects. medRxiv 2020; published online March 17. DOI:10.1101/2020.03.09.20033415 (preprint).
15. Brooks SK, Webster RK, Smith LE, et al. The psychological impact of quarantine and how to reduce it: a rapid review of the evidence. Lancet 2020; 395: 912–20.
16. Giuffrida A, Tondo L, Beaumont P (2020-03-04). "Italy orders closure of all schools and universities due to coronavirus". The Guardian. ISSN 0261-3077. (accessed March 06, 2020)
17. Impacts of covid-19 on HE worldwide - Resources for Universities and HEIs compiled by IAU. P 27 (updated 24 April 2020).
18. Inc R. "Coronavirus deprives nearly 300 million students of their schooling: UNESCO The Telegram". thetelegram.com. (accessed March 15, 2020)
19. Jackson ML, Hart GR, McCulloch DJ, et al. Effects of weather-related social distancing on the city-scale transmission of respiratory viruses. medRxiv 2020; published online March 3. DOI:10.1101/2020.03.02.20027599 (preprint).
20. Jamerson J, Mitchell J (2020-03-20). "Student-Loan Debt Relief Offers Support to an Economy Battered by Coronavirus". Wall Street Journal. ISSN 0099-9660. (accessed March 23, 2020)
21. Nasir M. Impact of the 2019-20 coronavirus pandemic on education. URL: https://www.researchgate.net/publication/340849956_Impact_of_the_2019-20_coronavirus_pandemic_on_education doi: 10.13140/RG.2.2.27946.98245 (accessed April 22, 2020)

22. Ngumbi, Esther. "Coronavirus closings: Are colleges helping their foreign, homeless, and poor students?". USA TODAY. (accessed March 23, 2020)

23. OCDE (2020). A helping hand: Education responding to the coronavirus pandemic. URL: <https://oecdutoday.com/education-responding-coronavirus-pandemic/>

24. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On prevention of the spread of coronavirus COVID-19 on the territory of Ukraine" № 211 (11.03.2020). URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zapobigannya-poshim110320rennyu-na-teritoriyi-ukrayini-koronavirusu-covid-19> (accessed April 2, 2020)

25. Six problems of Ukrainian higher education identified by quarantine. URL: <http://osvita.ua/vnz/74767/> (accessed May 22, 2020)

26. UNESCO. Crisis-sensitive educational planning. Paris: UNESCO. 2020.

27. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. COVID-19 educational disruption and response. 2020. URL: <https://en.unesco.org/themes/education-emergencies/coronavirus-schoolclosures> (accessed May 19, 2020).

28. WHO Director-General's opening remarks at the Mission briefing on COVID-19. 2020. URL: <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-missionbriefing-on-covid-19> (accessed April 22, 2020).

Hryhoriy Lucenko

Doctor of Pedagogical Sciences,
professor, professor of the Department
of Pedagogy, Psychology, social work
and management Aleksandr Dovzhenko
Glukhiv National Pedagogical
University
Hlukhiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-5100-8748>

Olena Lutsenko

Candidate of Biological Sciences, senior
lecturer at the Department of Theory and
methods of teaching natural sciences
Aleksandr Dovzhenko Glukhiv National
Pedagogical University, Hlukhiv,
Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-3705-8743>

FEATURES OF DISTANCE EDUCATION IN UKRAINE DURING THE COVID-19 PANDEMIC: MANAGEMENT ASPECT

Abstract. The article reveals for the first time the peculiarities of the educational process in Ukraine after the introduction of distance learning related to the Covid-19 pandemic. It is noted that the problem of the COVID-19 pandemic in 2020 is the most pressing in the modern world. Today, all educational institutions around the world are thinking about the problem of education during and after quarantine and how to get students back to school. Ukraine is no exception to this situation. In the context of the global coronavirus pandemic 2019-nCoV and the spread of infection throughout Ukraine, it is extremely important to ensure a quality educational process.

The study was conducted based on two leading educational institutions in Ukraine. The authors developed a Google questionnaire where, in addition to questions about the forms and means of distance education, the emphasis was on the management component. We found that the Covid-19 pandemic has changed the worldview of society in all directions, both in the educational environment and in social, economic, and psychological. They noted the fact that distance education both in the world and in Ukraine has its pros and cons. For example, the introduction of remote technologies depends primarily on the teacher's initiative to implement such technologies, as well as the desire of students to use them and the technical ability of both parties to use these technologies (because our country faces the problem of Internet coverage). We found that in the age of information technology, the level of communication, both interpersonal and with students, among respondents has not changed. We found that almost all teachers who took part in the survey believe that distance education does not give students practical skills or competencies after graduation. That is, an applicant who has received theoretical knowledge will not be able to put them into practice. In our study, we emphasize that distance education is more appropriate in terms of management, it gives educational institutions more opportunities for decentralization and optimization.

Keywords: Covid-19, education, information technologies, knowledge, university, distance education.